

Przyczyny zmian społecznych

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Koronawirus w Wielkiej Brytanii. Po raz pierwszy ponad 100 zgonów jednego dnia*, 26.03.2020 r., dostępny w internecie: zdrowie.wprost.pl [dostęp 27.03.2020 r.].
- Źródło: Maciej Nycz, *Czechy: Przedłużono ograniczenia wdrożone w ramach walki z koronawirusem*, 23.03.2020 r., dostępny w internecie: rmf24.pl [dostęp 27.03.2020 r.].
- Źródło: BMK, *Czy można wyrzucić śmieci? Rząd tłumaczy Włochom, co mogą, a czego nie*, 13.03.2020 r., dostępny w internecie: forbes.pl [dostęp 27.03.2020 r.].

- Źródło: PAP, *Koronawirus w Hiszpanii. Ponad 500 ukaranych grzywną za nieprzestrzeganie ograniczeń*, 18.03.2020 r., dostępny w internecie: gazetaprawna.pl [dostęp 27.03.2020 r.].
- Źródło: PAP, *Niemcy wprowadzają nowe ograniczenia z powodu epidemii koronawirusa*, 22.03.2020 r., dostępny w internecie: gazetaprawna.pl [dostęp 27.03.2020 r.].
- Źródło: *Feminizm*, dostępny w internecie: encyklopedia.pwn.pl [dostęp 27.03.2020 r.].
- Źródło: *Źródła oporu*, 19.12.2013 r., dostępny w internecie: pl.wikipedia.org [dostęp 27.03.2020 r.].
- Źródło: Henryk Skorowski, *Polskie przemiany w perspektywie politologiczno-socjologicznej*, „Mazowsze Studia Regionalne” 2014, nr 15, s. 77–89.
- Źródło: Paulina Klepacz, *Czy jesteś feministką?*, 14.01.2020 r., dostępny w internecie: glamour.pl [dostęp 27.03.2020 r.].
- Źródło: (...), dostępny w internecie: encyklopedia.pwn.pl [dostęp 27.03.2020 r.].

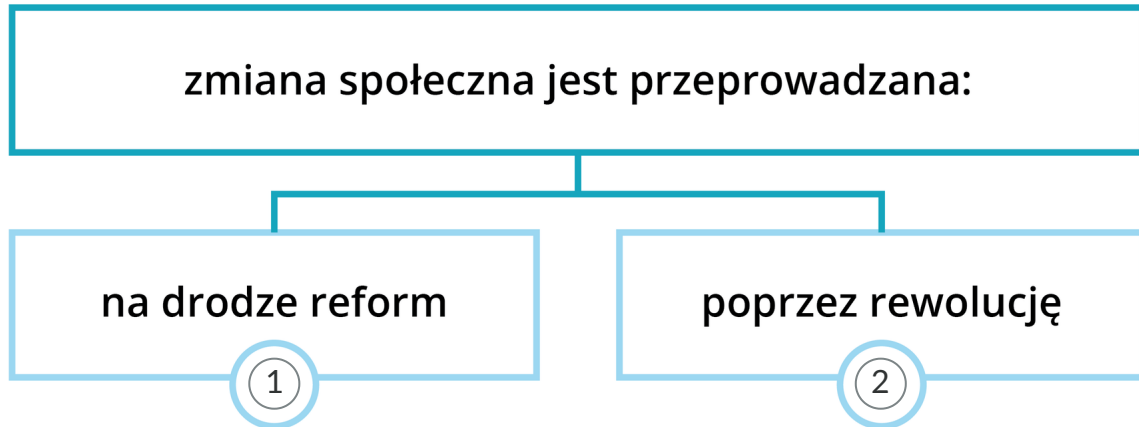
Jest rok 2020. Na świecie panuje epidemia koronawirusa. W Azji czy Europie ludzie zostają zmuszeni do pozostania w domach, a wychodzić mogą tylko do pracy, lekarza, apteki i po codzienne zakupy. Jak wpływa to na społeczeństwo? Czy społeczeństwo funkcjonuje tak, jak dotąd, czy nastąpiły jakieś zmiany? Czy zmiany te są czasowe, czy na trwałe wpisały się w codzienne życie ludzi? Zastanów się nad tym.

Twoje cele

- Zdefiniujesz pojęcie zmiany społecznej.
- Scharakteryzujesz przyczyny i skutki zmian społecznych.
- Ocenisz przykłady zmian społecznych, które zaszły w Polsce w XX i XXI w.

Przeczytaj

Drogi zmiany społecznej

1

Cechy zmiany społecznej na drodze reform:

- rozłożona w czasie;
- wymuszona okolicznościami lub przez społeczeństwo;
- bez użycia siły;
- władza ją kontroluje;
- jej koszty są rozłożone w czasie;
- może mieć charakter postępowy lub wsteczny, prewencyjny lub stabilizacyjny.

2

Cechy zmiany społecznej poprzez rewolucję:

- zazwyczaj radykalna;
- spowodowana frustracją społeczną;
- przebiega szybko;
- związana z dużą ilością nadziei i emocji wśród ludzi;
- krwawa lub bezkrwawa;
- wymaga mobilizacji dużej części społeczeństwa.

Sposoby przeprowadzania zmiany społecznej

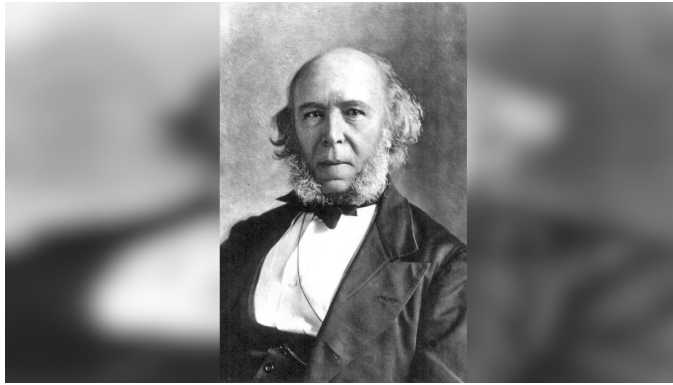
Postawy wobec zmian społecznych

konformizm
przyjęcie i dostosowanie się do zmian społecznych bez krytycznego podejścia;
wycofanie
ukrycie, że nie akceptuje się zachodzących zmian;
innowacja
twórcze przystosowanie się do nowych warunków;
bunt
odrzućenie zmian;
ucieczka
zmiana miejsca pobytu, opuszczenie dotychczasowej zbiorowości.

Ewolucja społeczeństw

Teorie zmiany społecznej

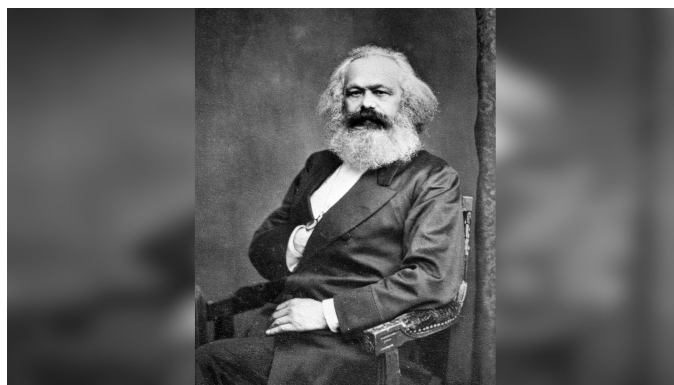
Herbert Spencer

Źródło: domena publiczna.

Teorie ewolucjonistyczne

Początkowo socjologowie uważali, że każda zmiana jest postępem, przejściem od systemu prostszego do bardziej złożonego. Opierali swoje rozważanie na modelu ewolucji Darwina, twierdząc, że zawsze „przetrwają najlepiej dostosowani”, a pozostałe rodzaje aktywności i instytucji z czasem zanikną.

Jednak ta teoria, przypisywana Herbertowi Spencerowi, została dosyć szybko odrzucona. Gerhard i Jean Lenski uważali, że siłą sprawczą zmian jest rozwój technologiczny. Dzięki niemu zmieniają się formy produkcji, a przez to następują zmiany w organizacjach i zachowaniach społecznych. Wskutek tego zmiany społeczne są zjawiskami wielotorowymi, przebiegającymi z różnym natężeniem i w różnych kierunkach.

Teoria konfliktu

Karol Marks skoncentrował się na walce klasowej pomiędzy klasą wyzyskiwaczy i klasą wyzyskiwaną. Według niego to napięcia pomiędzy tymi grupami wymuszają zmiany w strukturze społecznej. Zmiana jest skutkiem pogodzenia sprzeczności związanych z nierównościami, głównie ekonomicznymi. Rozwiązaniem, według Marksa, nie jest kompromis, ale właśnie zmiana społeczna rozumiana jako powstanie czegoś nowego.

Arnold J. Toynbee
Źródło: Materialscentist, CC BY-SA 3.0.

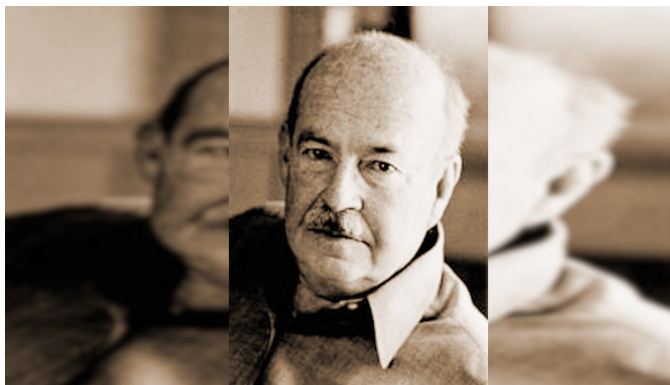
Teorie cykliczne

Oswald Spengler stał na stanowisku, że każde społeczeństwo ma swoją młodość, wiek dojrzały, a następnie starość, podobnie jak każdy człowiek. Według badacza taki cykl jest nieunikniony.

Inaczej nieco uważał Arnold J. Toynbee. Jak Spengler twierdził, że społeczeństwo musi „umrzeć”, tak według Toynbee'ego może ono tego uniknąć, jeśli w porę podejmie działania powstrzymujące upadek. Społeczeństwo może uczyć się z historii i nie popełniać kolejny raz tych samych błędów, a rozwija się najlepiej wówczas, kiedy działalność ludzka albo zmiany

w środowisku naturalnym są łagodne lub kiedy podejmuje się odpowiednie działania, czyli ustanawia odpowiednio reagujące instytucje.

4

Talcott Parsons

Źródło: Max Smith, CC BY-SA 3.0.

Teoria funkcjonalistyczna

Dla Talcotta Parsonsa społeczeństwo to system wzajemnych powiązań i zależności, który chce osiągnąć równowagę. Jeśli równowaga jest zachowana, społeczeństwo funkcjonuje bez większych problemów, natomiast naruszenie jej prowadzi do zmian, gdyż obowiązujący system został naruszony i ponownie chce wrócić do równowagi.

Parsons twierdził, że zmiany są wywoływane przez czynniki wewnętrzne (np. recesja w gospodarce) lub zewnętrzne (np. konflikt zbrojny). Społeczeństwo musi dostosować się do nowych warunków i znaleźć na nowo stabilizację.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

ruch społeczny

zwykle spontaniczne działania ludzi, podejmowane właśnie w celu dokonania zmiany społecznej poprzez nacisk na władze, stosujące niestandardowe sposoby działania

mające zwrócić uwagę opinii społecznej na dany problem

zmiana społeczna

zmiana na tyle istotna we wzorcach kulturowych oraz strukturze danego społeczeństwa,
że jej skutkiem jest modyfikacja zachowań społecznych

Audiobook

Polecenie 1

Zapoznaj się z nagraniem i wykonaj zadania.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/Pw6AVrknj>

Zmieniamy się czy nas zmieniają?

Zmiana to stały element życia społecznego. Ludzie na całym świecie doświadczają zmian społecznych, czyli zmian na tyle istotnych we wzorcach kulturowych oraz strukturze danego społeczeństwa, że ich skutkiem jest modyfikacja zachowań społecznych.

Niektóre społeczności doświadczają modyfikacji powoli, na przykład plemiona afrykańskie, inne – znacznie szybciej, chociażby Polacy w okresie transformacji. Pewne zmiany są planowane, na przykład przez władze, a inne dokonują się w wyniku jakichś wydarzeń. Podwyższenie standardu życia spowodowane rozwojem gospodarczym będzie przyjęte przez ludzi z entuzjazmem. Natomiast wprowadzenie małżeństwa par jednopłciowych może wywołać w społeczeństwie kontrowersje.

Zmiany te zależą od wielu czynników. Oto najważniejsze z nich:

Środowisko naturalne

Jest ono silnie powiązane ze społeczeństwem. Przykładowo, narody zamieszkujące wyspy lub wybrzeża mórz często stawały się społeczeństwami żeglarskimi. To właśnie ten czynnik miał wpływ na zmiany społeczne wśród Brytyjczyków, Portugalczyków oraz Hiszpanów. Obecnie mamy do czynienia z efektem cieplarnianym, co może zmienić proces uprawy ziemi lub zmusić niektóre społeczeństwa do zmiany miejsca zamieszkania.

Kultura

Na społeczeństwo ma wpływ zarówno kultura materialna, jak i niematerialna. Przykładem mogą być zmiany w życiu codziennym ludzi spowodowane wynalezieniem elektryczności i wielu innych technologii. Stały się one nowymi kanałami dystrybucji kultury. Muzyka i subkultury lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych doprowadziły do

zmiany obyczajowości w wielu społeczeństwach. Poza tym o wpływie kultury na zmiany zachowań społecznych świadczyć też mogą nasze obyczaje, które w każdym pokoleniu są inne.

Demografia

Zmiany liczby ludności wywołują trwałe skutki dla społeczeństwa. Wzrost liczby ludności na świecie spowodował między innymi migracje ludzi ze wsi do miast i zmianę stylu życia – z powolnego wiejskiego na gorączkowy miejski. Zapaść demograficzna może z kolei doprowadzić do braku rąk do pracy i kłopotów z produkcją nawet najpotrzebniejszych dóbr. Do tego dochodzą także zmiany wywołane migracjami z terenów zagrożonych i ubogich. Duże skupiska imigrantów mogą tworzyć enklawy i też zmieniać oblicze danego społeczeństwa.

Hierarchia społeczna i konflikty

Według Karola Marksa klasowa struktura społeczna jest motorem zmian. Wynika to między innymi z nierówności społecznych, które nie wszyscy członkowie społeczeństwa akceptują. Do tego dojść mogą inne czynniki: podłoże rasowe, etniczne, religijne, a nawet różnice płci, które mogą wywołać konflikty.

Nauka i postęp techniczny

Nauka prowadzi do postępu technicznego, a ten jest źródłem zmian w społeczeństwie. Jako przykład mogą tu posłużyć środki transportu. Dzięki nim ludzie są bardziej mobilni, a świat się „kurczy”. To powoduje osłabienie lub utratę więzi z najbliższym sąsiedztwem, bo ludzie przeprowadzają się na drugi koniec kraju lub do innego państwa.

Działalność ludzi

Świat mogą zmienić zarówno działania jednostek, jak i całych grup. Postaci historyczne, takie jak Jezus Chrystus, Karol Marks czy Albert Einstein, wpłynęły na losy ludzkości. Podobnie jest z ruchami społecznymi. To zwykle spontaniczne działania ludzi, podejmowane właśnie w celu dokonania zmiany społecznej przez nacisk na władze, stosowanie niestandardowych sposobów działania, by zwrócić uwagę opinii społecznej na dany problem. Przykładami takich ruchów są między innymi czartyzm, luddyzm, socjalizm, feminizm, ruch praw obywatelskich Martina Luthera Kinga.

Zmiany społeczne mogą mieć zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki. Wśród pozytywnych można wymienić wyższy standard życia, lepsze warunki pracy,

powszechny dostęp do zasobów kultury, a wśród negatywnych – większe rozwarstwienie społeczeństwa.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Podaj przykład zmiany społecznej, która nastąpiła w Polsce po II wojnie światowej i wskaż jej przyczynę/przyczyny.

Ćwiczenie 2

Podaj przykład zmiany społecznej, jaka nastąpiła w wyniku pandemii koronawirusa w 2020 r.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Dokończ zdanie.

Zmiana społeczna może być przeprowadzona na drodze...

☐ adaptacyjnej.

☐ zbiorczej.

☐ rewolucji.

☐ lokalnej.

Ćwiczenie 2

Zaznacz możliwe przyczyny zmian społecznych.

☐ animacje

☐ konflikty społeczne

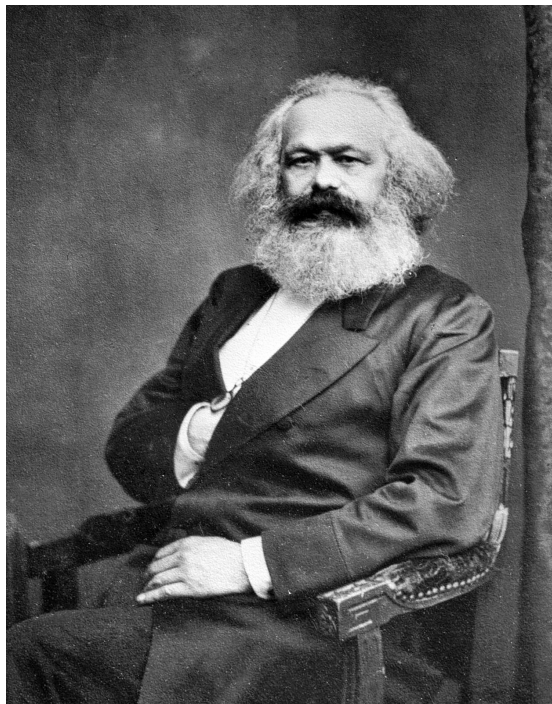
☐ postęp technologiczny

☐ zmiany klimatyczne

Ćwiczenie 3

Zapoznaj się z ilustracją i wykonaj ćwiczenie.

Źródło: domena publiczna.

Podaj imię i nazwisko osoby przedstawionej na zdjęciu oraz nazwę teorii zmiany społecznej, której był przedstawicielem.

Ćwiczenie 4

Zaznacz, które stwierdzenie jest prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Zmiany społeczne dokonujące się na drodze reform zwykle są bardzo gwałtowne.	☐	☐
Skutkiem zmiany społecznej może być bezrobocie.	☐	☐
Zmiany zachodzące w środowisku naturalnym sprzyjają tworzeniu się społeczeństw coraz bardziej konserwatywnych.	☐	☐
Talcott Parsons był twórcą teorii cyklicznych zmian społecznych.	☐	☐

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

“(…)

Ekonomiczny ruch robotników, chałupników i rzemieślników brytyjskich, związany z akcją niszczenia maszyn fabrycznych (zwłaszcza warsztatów tkackich), będący reakcją na przemiany zachodzące w wyniku rewolucji przemysłowej.

Źródło: (...), dostępny w internecie: encyklopedia.pwn.pl [dostęp 27.03.2020 r.].

Podaj nazwę ruchu społecznego, którego dotyczy powyższa definicja.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

“ *Źródła oporu* ”

Opór wobec zmiany bierze się m.in. z naturalnego strachu przed nowością, nieznajomości zasad, na jakich odbywać się będzie wprowadzanie zmiany, niechęci do uczenia się, niechęci do osoby odpowiedzialnej za przeprowadzenie zmiany. Według badań R. M. Kanter do zasadniczych źródeł oporu wobec zmian należą:

- niejasno stawiane cele (powodują dorabianie ideologii);
- niejasno określone oczekiwania;
- niechęć do rezygnacji z dotychczasowych przywilejów;
- poczucie zagrożenia, strachu, lęku przed zwolnieniem (na skutek niejasnej, niepełnej informacji);
- świadomość słabych stron proponowanych zmian;
- poczucie, że sytuacja wymyka się spod kontroli;
- niechęć do wzmożonego wysiłku (lenistwo);
- negatywne wcześniejsze doświadczenia.

Źródło: *Źródła oporu*, 19.12.2013 r., dostępny w internecie: pl.wikipedia.org [dostęp 27.03.2020 r.].

Wyjaśnij, posługując się argumentami z tekstu, dlaczego człowiek może nie radzić sobie ze zmianami społecznymi.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Henryk Skorowski

Polskie przemiany w perspektywie politologiczno-socjologicznej

Najważniejsza przemiana w zakresie życia społecznego dotyczy, bez wątpienia, powrotu do autentycznego samorządu terytorialnego. Jest faktem bezspornym, że polskie przemiany ustrojowe pozwoliły wrócić do autentycznych społeczności lokalnych i ich samorządności, co było niemożliwe w okresie totalitaryzmu. W tym sensie polskie przemiany pozwoliły powrócić do tzw. raju utraconego w poprzednim systemie. Wszystkie nurty polityczne uznały ten fakt za pozytywny. (...)

Ważnym osiągnięciem polskich przemian na płaszczyźnie społecznej jest także problem środków masowego przekazu. Środki masowego przekazu, nazywane też często środkami komunikowania społecznego, znalazły swoje trwałe miejsce we współczesnym społeczeństwie demokratycznym, a tym samym – w życiu dzisiejszego człowieka. Są one bez wątpienia wielkim dobrem, zarówno dla poszczególnych jednostek ludzkich, jak i całej społeczności narodowej, państwowej i międzynarodowej. Jest bowiem niezaprzeczalnym faktem, że w dobie dzisiejszej systematycznie zwiększa się zarówno zasięg, jak i siła ich oddziaływania na poszczególne sfery życia człowieka i społeczeństw. (...)

Polskie przemiany doprowadziły także do poszerzenia się zdecydowanie pola wolności w odniesieniu do funkcjonowania różnych instytucji życia publicznego, a także w odniesieniu do życia jednostkowego człowieka. (...)

Istotnym osiągnięciem polskich przemian w płaszczyźnie społecznej wydaje się być także porozumienie w sprawie regulacji Kościoła – państwo na zasadzie konkordatu. Także w tej sprawie istniała rozbieżność poglądów, które jednak udało się przezwyciężyć. W dyskusji jednoznacznie deklarowano dystans wobec prób tworzenia państwa wyznaniowego. Jasne stanowisko w tej sprawie wyraził także Kościół w słowie pasterskim biskupów polskich o zadaniach katolików wobec wyborów do parlamentu, z 26 sierpnia 1991 roku. Jednocześnie Kościół deklarował swój dystans także wobec państwa laickiego i neutralnego światopoglądowo, jeśli za tymi terminami ukrywałaby się chęć eliminacji treści religijnych z życia państwowego. Przyjęcie takiego modelu świeckości bądź neutralności, w którym każdy musiałby zachowywać się w życiu publicznym jak niewierzący, prowadziłoby do uprzywilejowania światopoglądu ateistycznego bądź agnostycznego, który jako jedyny mógłby być prezentowany na forum zewnętrznym.

Źródło: Henryk Skorowski, *Polskie przemiany w perspektywie politologiczno-socjologicznej*, „Mazowsze Studia Regionalne” 2014, nr 15, s. 77–89.

Rozstrzygnij, czy autor zmiany w społeczeństwie polskim po 1989 r. ocenia pozytywnie, czy negatywnie. Swoją odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Zapoznaj się z tekstami źródłowymi i wykonaj ćwiczenie.

Źródło I

((Paulina Klepacz

Czy jesteś feministką?

Ostatecznie uważam, że każda i każdy z nas niech określa się jak chce, jednak mówiąc o sobie, że jestem feministką, mogę zaprzeczyć stereotypom, pokazać, że feministki są bardzo różnymi osobami, zarówno jeśli chodzi o wygląd, zachowanie, jak i poglądy. Współczesny feminizm jest wewnętrznie bardzo zróżnicowany i to jest OK, to właśnie popycha ten ruch do przodu, jak i pozwala znaleźć w tym wszystkim miejsce dla siebie. Ale wydaje mi się, choć czasami to umyka, że podstawą feminizmu w ogóle jest dążenie do równości i sprawiedliwości i to dla wszystkich, choć zaczęło się od walki o prawa kobiet. A na pewno feminizm nie jest o zabieraniu jednemu i dawaniu drugiemu, a o próbie stworzenia świata, gdzie wszystkim żyłoby się dobrze. Feminizm można więc ogólnie uznać za dążenie do równości, walkę z dyskryminacją ze względu na płeć, narodowość, wyznanie, orientację, status ekonomiczny, jak również pomaganie tym, którzy nie mają warunków, aby upomnieć się o siebie. Feminizm jest też życiem na własnych zasadach, tak jak tylko chcemy, dopóki nie krzywdzimy naszym postępowaniem innych. Feminizm uwrażliwia na wszelkie nierówności i uczy szacunku do innych, nieoceniania cudzych wyborów.

Źródło: Paulina Klepacz, *Czy jesteś feministką?*, 14.01.2020 r., dostępny w internecie: glamour.pl [dostęp 27.03.2020 r.].

Źródło II

Feminizm

((feminizm [łac. *femina* – kobieta], nazwa bardzo szerokiego ruchu o charakterze politycznym, społecznym, kulturowym i intelektualnym, którego różne orientacje, szkoły, teorie i badania łączy wspólne przekonanie, że kobiety były i są przedmiotem dyskryminacji.

(...) Feministki nie tylko walczą o prawa kobiet, próbują przede wszystkim zrozumieć, jakie są przyczyny braku faktycznego równouprawnienia, zwłaszcza na jakich przesłankach jest skonstruowana wizja świata, w którym kobiety czują się »inne« i najczęściej – pod wieloma względami – »gorsze«.

Celem pierwszych feministek była pomoc kobietom, ulżenie ich losowi, wsparcie na drodze do społecznego usamodzielniania się. Za najważniejszy wspornik kobiecej samodzielności uznawano w XVIII w. prawo do wykształcenia. Edukacja miała być zarówno środkiem do indywidualnego szczęścia kobiet, jak i do wzmocnienia rodziny (kobieta wykształcona będzie lepszą żoną i matką – dowodziła jedna z pierwszych feministek, M. Wollstonecraft). W XIX w. feministki domagały się kolejnych praw dla kobiet: prawa do pracy, do własności, do zachowania własnego majątku po zamążpójściu, do wolności słowa, równych praw w obrębie rodziny, wreszcie – praw wyborczych (sufrażystki). W 2. połowie XX w. do pakietu praw polityczno-społecznych dodały prawa w zakresie zdrowia reprodukcyjnego i wolności indywidualnych (prawo do edukacji seksualnej, prawo do aborcji, walka z przemocą w rodzinie i molestowaniem seksualnym). Powszechną stała się świadomość, że do pełnej realizacji postulatu równouprawnienia jest potrzebne ujawnienie i zniesienie różnych, w tym ukrytych, form dyskryminacji. W 1979 Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło konwencję *W sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet*. Dotyczy to przede wszystkim rewizji podręczników i programów szkolnych. Feministki walczą również z wzmacniającymi nierówności stereotypowymi wizerunkami kobiet

kreowanymi przez media, zwłaszcza reklamę (kobieta jako towar, jako obiekt seksualny).

Źródło: *Feminizm*, dostępny w internecie: encyklopedia.pwn.pl [dostęp 27.03.2020 r.].

Podaj jedno podobieństwo i jedną różnicę w podejściu do feminizmu w obu tekstach.

Dla nauczyciela

Autorka: Małgorzata Krzeszowska

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Przyczyny i skutki zmian społecznych

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

Uczeń:

- 1) podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej;
- 4) przedstawia strukturę warstwową współczesnego społeczeństwa polskiego;
- 6) porównuje skalę nierówności społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej i wybranym państwie, wyjaśniając związek między nierównościami społecznymi a nierównością szans życiowych;
- 8) przedstawia przyczyny i skutki konfliktu społeczno-ekonomicznego w wybranym państwie.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- definiuje pojęcie zmiany społecznej;
- analizuje zachodzące w społeczeństwach zmiany na wybranym przykładzie;
- ocenia skutki zmian społecznych.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- metoda kuli śnieżnej;
- burza mózgów;
- analiza przypadku z wykorzystaniem metaplanu;
- rozmowa nauczająca.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Podanie tematu i celów zajęć.
2. Uczniowie poznają definicję zmiany społecznej – metoda kuli śnieżnej.
3. Uczniowie w parach ustalają definicję zmiany społecznej, zapisują na karteczce, potem łączą się w czwórki i ósemki pracujące dalej nad definicją. Na koniec wspólnie decydują i wybierają definicję spośród zaproponowanych.

Faza realizacyjna

1. Uczniowie zapoznają się z audiobookiem i wykonują ćwiczenia do multimedium.
2. Uczniowie dzielą się na pięć grup, zapoznają się z wylosowanymi przypadkami (materiał pomocniczy nr 1), a następnie wypełniają karty pracy (metaplan – materiał pomocniczy nr 2). Efekty pracy przedstawiają na forum wybrane osoby z poszczególnych grup.
3. Następuje rozmowa nauczająca na temat zmian społecznych, jakie zaszły w Polsce i innych krajach w wyniku pandemii koronawirusa. Uwagę zwraca się także na skutki tych zmian, szczególnie na to, czy pojawiły się lub powiększyły się nierówności i jakie. Na koniec uczniowie oceniają te zmiany. Wybrana osoba przedstawia wnioski z rozmowy.

4. Uczniowie zapoznają się z teoriami zmian społecznych i wypełniają e-ćwiczenia 2, 3 i 4.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie kończą zdanie „W zmianie społecznej najważniejsze jest...”.

Praca domowa:

Uczniowie wykonują pozostałe e-ćwiczenia.

Materiały pomocnicze:

1. Materiały dla grup:

A. Epidemia koronawirusa a Wielka Brytania

“ *Koronawirus w Wielkiej Brytanii. Po raz pierwszy ponad 100 zgonów jednego dnia* ”

Po raz pierwszy od początku epidemii koronawirusa liczba stwierdzonych w ciągu jednego dnia zgonów przekroczyła 100. Informację przekazały brytyjskie służby medyczne. Z najnowszych danych wynika, że dotychczas w Wielkiej Brytanii zostało przeprowadzonych ponad 104 tys. testów, z których 11568 potwierdziło zakażenie koronawirusem. W ciągu jednego dnia zmarło ponad sto osób, podnosząc bilans ofiar śmiertelnych z 475 do 578. Stan kolejnych 163 pacjentów lekarze określają jako poważny lub ciężki. W wygłoszonym w poniedziałek 23 marca [2020 – przyp. autora] komunikacie brytyjski premier przekazał, że obywatele mogą wychodzić z domu tylko w pilnych sprawach, tzn. do pracy, której nie można wykonywać zdalnie, a także do sklepu po zakupy spożywcze oraz do apteki. Ponadto obywatele mogą raz dziennie wyjść na spacer, by pobiegać lub poćwiczyć na powietrzu. Dopuszczalne są także spacer z psami. Premier zapowiedział wówczas również wprowadzenie zakazu gromadzenia się w grupach większych niż liczące dwie osoby, o ile nie mieszkają razem, a także odwołanie wszystkich uroczystości, takich jak chrzciny, komunie święte czy śluby. Wyjątek stanowią pogrzeby. – Jeśli nie będziecie przestrzegać zasad, policja będzie mieć możliwość egzekwowania prawa, w tym

karać grzywną – dodał Boris Johnson. Szef brytyjskiego rządu zachęcił również do robienia zakupów przez internet, aby w ten sposób wesprzeć brytyjską gospodarkę.

Źródło: *Koronawirus w Wielkiej Brytanii. Po raz pierwszy ponad 100 zgonów jednego dnia*, 26.03.2020 r., dostępny w internecie: zdrowie.wprost.pl [dostęp 27.03.2020 r.].

B. Epidemia koronawirusa a Czechy

((Maciej Nycz

Czechy: Przedłużono ograniczenia wdrożone w ramach walki z koronawirusem

Rząd Czech zdecydował o przedłużeniu do 1 kwietnia ograniczeń związanych z opuszczaniem miejsc zamieszkania, o zamknięciu barów, restauracji, szkół i zmian w funkcjonowaniu niektórych sklepów oraz służb. Pierwotnie restrykcje wdrożone w ramach walki z koronawirusem miały obowiązywać do wtorku. Czeski rząd przedłużył regulacje dotyczące zamkniętych szkół, części sklepów i obowiązku zasłaniania ust i nosa za pomocą maseczek, chust lub szalików. Do 1 kwietnia przedłużone zostały też ograniczenia w poruszaniu się osób. Rząd dodatkowo uznał, że osoby pracujące za granicą, przede wszystkim w Niemczech i w Austrii, muszą tam pozostać przez trzy tygodnie, a jeżeli wrócą do Czech, muszą przejść dwutygodniową kwarantannę. Ta regulacja wejdzie w życie w czwartek rano. Podjęto też decyzję o wprowadzeniu skróconego czasu pracy w firmach, które zostały dotknięte ograniczeniami związanymi z epidemią. Budżet wypłaci im od 50 do 80 proc. płacy pracownika. Regulacja ma ograniczyć skutki koronawirusa na rynku pracy. Sens programu polega na tym, żeby firmy nie zwalniały pracowników – powiedziała minister pracy Jana Malaczova.

Źródło: Maciej Nycz, *Czechy: Przedłużono ograniczenia wdrożone w ramach walki z koronawirusem*, 23.03.2020 r., dostępny w internecie: rmf24.pl [dostęp 27.03.2020 r.].

C. Epidemia koronawirusa a Włochy

((BMK

Czy można wyrzucić śmieci? Rząd tłumaczy Włochom, co mogą, a czego nie

Włoskie media podkreślają, że po tym, gdy w całym kraju wprowadzono znaczne ograniczenia poruszania się zarówno samochodem, jak i na piechotę, zapanował informacyjny chaos. Wielu Włochów nie wie, jakie zachowania są dozwolone, i w jakich okolicznościach mogą wyjść z domu, skoro w dekrete rządowym mowa jest tylko o przyczynach związanych z pracą, zdrowiem i pilnymi potrzebami. Jedna z dziennikarek telewizji RAI ujawniła na konferencji prasowej w siedzibie Obrony Cywilnej, że przed północą została zatrzymana do kontroli przez policję, gdy z mężem wyszła na spacer z psem. Funkcjonariusze powiedzieli jej, że z psem może wyjść tylko jedna osoba. Szereg wyjaśnień w związku z nieścisłościami dekretu i wątpliwościami przedstawiła Kancelaria Premiera. Potwierdziła, że można wyjść z domu, by wynieść śmieci i iść lub pojechać na zakupy do centrum handlowego, sklepu i kiosku z gazetami czy apteki. Tylko one otwarte są we Włoszech do 25 marca [2020 r. – przyp. autora].

Źródło: BMK, *Czy można wyrzucić śmieci? Rząd tłumaczy Włochom, co mogą, a czego nie*, 13.03.2020 r., dostępny w internecie: forbes.pl [dostęp 27.03.2020 r.].

D. Epidemia koronawirusa a Hiszpania

Koronawirus w Hiszpanii. Ponad 500 ukaranych grzywną za nieprzestrzeganie ograniczeń

Ograniczenia w wychodzeniu z domów zostały wprowadzone na terenie całej Hiszpanii w niedzielę rano na podstawie ogłoszonego przez rząd stanu zagrożenia epidemicznego. Nakazuje on obywatelom pozostanie w domach z wyjątkiem uzasadnionych przypadków, kiedy wyjście na ulice jest niezbędne. Do takich sytuacji zalicza się m.in. konieczność udania się do pracy, apteki, banku, sklepu lub wyprowadzenia psa na spacer. Obywatele, którzy zlekceważą restrykcje związane ze stanem zagrożenia epidemicznego, mogą zostać ukarani grzywną w wysokości od 100 do 600 euro. W przypadku firm i stowarzyszeń kara może sięgnąć nawet 600 tys. euro. We wtorek Semicyuc i Seeiuc, organizacje zrzeszające

pracowników oddziałów intensywnej terapii w szpitalach Hiszpanii, przedstawiły swoje analizy, z których wynika, że lekceważenie środków mających spowolnić rozprzestrzenianie się epidemii koronawirusa może doprowadzić w tym kraju do eksplozji choroby oraz wysokiej liczby zgonów, szacowanej na 36-87 tysięcy.

Źródło: PAP, *Koronawirus w Hiszpanii. Ponad 500 ukaranych grzywną za nieprzestrzeganie ograniczeń*, 18.03.2020 r., dostępny w internecie: gazetaprawna.pl [dostęp 27.03.2020 r.].

E. Epidemia koronawirusa a Niemcy

((PAP

Niemcy wprowadzają nowe ograniczenia z powodu epidemii koronawirusa

Poruszanie się poza domem w pojedynkę lub maksymalnie w parach, obowiązek utrzymywania minimum 1,5 metra odstępu i zamknięcie restauracji to nowe zasady obowiązujące w Niemczech w związku z epidemią koronawirusa – ogłosiła w niedzielę kanclerz Angela Merkel. Od niedzieli ulicami niemieckich miast poruszać można się tylko w pojedynkę lub parami – poinformowała szefowa niemieckiego rządu podczas konferencji prasowej. Restrykcje, które obowiązywać będą w całym kraju przez co najmniej dwa tygodnie, nie dotyczą rodzin i członków tego samego gospodarstwa domowego; osoby te nadal mogą wspólnie wychodzić z domu. Osoby poruszające się po mieście muszą zachowywać co najmniej 1,5 metra odstępu od innych. Merkel podkreśliła, że jest to najważniejsza zasada, bo przy jej zachowaniu „możliwość zakażenia spada do zera”. Również przedsiębiorstwa będą musiały wprowadzić ją dla swoich pracowników i gości. Kanclerz poinformowała także o całkowitym zamknięciu restauracji, choć nadal będzie możliwa sprzedaż posiłków na wynos i z dowozem. Dodatkowo oprócz wielu sklepów i lokali, które są już zamknięte na mocy wcześniejszych decyzji, obecnie również salony fryzjerskie, kosmetyczne, studia tatuażu i salony masażu będą musiały zaprzestać działalności.

Źródło: PAP, *Niemcy wprowadzają nowe ograniczenia z powodu epidemii koronawirusa*, 22.03.2020 r., dostępny w internecie: gazetaprawna.pl [dostęp 27.03.2020 r.].

2. Karta pracy:

Na podstawie załączonych materiałów źródłowych wypełnijcie kartę pracy.

Jak jest?	Jak powinno być?
Jakie są przyczyny tego stanu rzeczy?	Co należy zrobić, aby było tak, jak powinno być?

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Uczniowie na podstawie multimedium mogą wykonać mapę myśli.